

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 88-1884)

Originalt emne

Garnisonen

Garnisonen/Artillerikasernen

Garnisonen/Fodfolkskasernen

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 17. april 1884](#)
- 2) [Byrådsmødet den 24. april 1884](#)
- 3) [Byrådsmødet den 14. august 1884](#)
- 4) [Byrådsmødet den 9. oktober 1884](#)
- 5) [Byrådsmødet den 5. februar 1885](#)
- 6) [Byrådsmødet den 5. marts 1885](#)
- 7) [Byrådsmødet den 4. juni 1885](#)
- 8) [Byrådsmødet den 6. august 1885](#)
- 9) [Byrådsmødet den 20. august 1885](#)
- 10) [Byrådsmødet den 1. oktober 1885](#)
- 11) [Byrådsmødet den 5. november 1885](#)
- 12) [Byrådsmødet den 26. november 1885](#)
- 13) [Byrådsmødet den 3. december 1885](#)
- 14) [Byrådsmødet den 4. marts 1886](#)
- 15) [Byrådsmødet den 11. marts 1886](#)
- 16) [Byrådsmødet den 1. april 1886](#)
- 17) [Byrådsmødet den 7. april 1886](#)
- 18) [Byrådsmødet den 6. maj 1886](#)
- 19) [Byrådsmødet den 10. juni 1886](#)
- 20) [Byrådsmødet den 1. juli 1886](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 17. april 1884 - side 6

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Med Hensyn til Bygningen af et Kaserne-Etablissement for Artilleriet var under 9de d. M. fra 2den Generalkommando-Intendantur modtaget saalydende Skrivelse:

"Forplejningskorpset har under 7de dennes tilskrevet Generalkommando-Intendanturen saaledes:

"Som Bekjendt har der været forelagt Rigsdagen Forslag til en Lov, ved hvilken Aarhus skulde fastsættes som Garnisonssted for et Fodfolksregiment, en Ryterafdeling og en Artilleriafdeling, og ved hvilken Finansministeriet skulde bemyndiges til at kunne tilstaa Byen Laan af Statskassen, indenfor hvad den har anvendt i Henhold til den i 1873 afsluttede Overenskomst og fremdeles anvender til Byggearbejder m. v. for Garnisonen, til 4 pCt. aarlig Rente, og mod at Laanene amortisseres med 1 pCt. af det oprindelige Beløb aarlig. Ved dette Lovforslag søgtes opfyldt, hvad der i Følge § 1 og § 9 i Overenskomsten af Februar 1881 er Hovedbetingelserne for, at Krigsbestyrelsen skulde kunne forlange et Etablissement for Artilleriafdelingen i Aarhus opført ved Kommuens Foranstaltning.

Omstændighederne have foranlediget, at Forslaget ikke endnu har ført til nogen Lov, hvilket fra Krigsbestyrelsens Side meget beklages, da den i Aarhus garnisonerende Artilleriafdelings Tjeneste lider meget ved Savnet af et Etablissement, hvor Styrken kan holdes samlet, og hvor ogsaa Øvelseslokalerne findes. Dertil kommer, at de Lokaler m. v., som kunne nu benyttes, ogsaa i anden Henseende lade meget tilbage at ønske, hvilket fremgaar af de herved følgende Bilag, i hvilke Generalkommandoen og Artillerigeneralen besvære sig over adskillige fremtrædende Mangler.

og urger4e Ønskeligheden af, at der i Aarhus opføres et Etablissement for Afdelingen, dersom den skal beholde Garnison i Byen.

Begundet paa de vægtige Klager, som saaledes paany ere fremsatte angaaende Artilleriets Indkvarteringsforhold i Aarhus, har Krigsministeriet fundet det nødvendigt at gjøre

et Forsøg paa at faa det paatænkte Artillerietablisement opført uden at nogen Garnisonslov afventes; men da Ministeriet ikke turde forudsætte, at Aarhus By vilde se ganske bort fra, at Betingelserne i de fornævnte Paragrafer ikke endnu havde kunnet opfyldes, har det erhvervet Indenrigsministeriets og Finansministeriets Tilsagn om, at, naar Aarhus Kommune i fornævnte Anledning begjærer et Laan af Indkvarteringsfonden, vil dens endnu disponible Rest, der for Tiden beløber sig til 343,200 Kr., kunne ventes udlånt til Kommunen paa de samme Betingelser, som tidligere ere fastsatte ved Tilstaaelse af Laan til Kommunerne i den nævnte Fond, nemlig: at Beløbet udbetales i 4 pCt. uopsigelige kongelige Obligationer til pari Kurs og forrentes med 2 pCt. halvaarlig, samt at Laanet amortisseres i Løbet af 28 Aar med et fast aarligt Beløb, der ligeledes indbetales i kongelige Obligationer til pari.

Uagtet saaledes for Tiden ikke noget Laan kan ydes Aarhus Kommune til Byggearbejderne for Forfolket og Rytteriet, og uagtet det Laan, som tilbydes til Byggearbejder for Artilleriet, ikke helt naar 3/4 af det Belb, som dertil kan ventes at ville medgaa. og derhos ikke vil kunne ydes med en længere Amortisationstid end de sædvanlige 28 Aar, haaber man dog, at Byen, i Betragtning af det for alle Parter ønskelige i, at Indkvarteringsforholdene for Artilleriet finde en hensigtsmæssig endelig Ordning, ikke vil lade sig affholde af disse Omstændigheder, eller af den, at Aarhus ikke endnu ved Lov er fastsat til Garnisonssted, fra at skride til Opførelse af det i Overenskomsten af Februar 1881 omhandlede Artillerietablisement - selvfølgelig dog med det Forbehold, at de i Overenskomstens § 1 og § 9 omhandlede Betingelser af Regeringen søges helt opfyldte, saa snart Forholdene tillade det."

Ved at gjøre det ærede Byraad bekendt med det foran meddelte, tillader Generalkommandointendanturen sig i Følge Paalæg fra Forplejningskorpset at rette Anmodning til Raadet om at ville imødekomme Krigsbestyrelsens og Hærens Interesser ved at erklære sig villig til med de nævnte Forbehold at skride til Artillerietablisementets Tilvejebringelse, naar det tilbudte Laan ydes, og til i den Anledning at ville lade udarbejde de fornødne Forslag under Medvirkning af den Ingeniørofficer, som vil blive beordret til at yde sin Assiatnce."

Overgaves til det i Mødet den 25de f. M. nedsatte Udvalg, (Se næste Møde.)

(J. Nr. 88-1884)

Sagen om Bygningen af et Kaserneetablisement for Artilleriet blev drøftet paa Foranledning af vedkommende Udvalg. men derpaa atter udsat, for at Udvalget kunde fremkomme med en Indstilling.

(Se Mødet den 17de d.M. og herefter den 14de August.)

Uddrag fra byrådsmødet den 14. august 1884 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Den senest i Mødet den 24de April foretagne Sag om Opførelsen af et Kaserneetablisement for Artilleriet blev paany forebragt af vedkommende Udvalg, for at dette kunde erfare Byraadets Anskuelse med Hensyn til en af Udvalget paatænkt Erhvervelse af Sukkerhuset med omgivende Grund til Byggeplads for Etablissementet, men efter at Sagen var drøftet blev den endelige Bestemmelse i denne Henseende udsat til næste Møde.

Uddrag fra byrådsmødet den 9. oktober 1884 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Ved at forelægge Forslag til nedenstaaende Svarskrivelse til 2den Generalkommando-Intendantur i Anledning af sammes Skrivelse af 9de April d. m., fremlagt i Mødet den 17de f. M., meddelte Udvalget for Opførelsen af en kaserne for Artilleriet, at det havde anset det rigtigt under de af det med vedkommende militære Autoriteter førte forhandlinger at optage hele Spørgsmaalet om Fuldførelsen af samtidige tilbagestaaende Nybygninger for Militæretaten, saaledes at de imellem Kommunen og Krigsbestyrelsen tidligere afsluttede Overenskomster hermed i saa Henseende kunde blive fuldbyrdede, hvilket var Grunden til, at det forelagte Udkast tillige berørte de tilbagestaaende Nybygninger for Fodfolket,

medens Generalkommando-Intendanturens Skrivelse kun omhandlede Opførelsen af et Kaserneetablisement for Artilleriet. - Da Byraadet fandt at kunne dele Udvalgets Betragtningssmaaade og heller ikke havde noget at erindre imod det forelagte Forslag, blev en i Overensstemmelse dermed udfærdiget Skrivelse til Generalkommando-Intendanturen strax underskrevne.

Den er saalydende:

"Ved skrivelse af 9de April d. M. har Generalkommando-Intendanturen anmodet Aarhus Byraad om at ville imødekomme Krigsbestyrelsens og Hærens Ønske om, at der alt nu strides til Opførelsen af et Artillerietablisement, uagtet Omstændighederne have foranlediget, at forslaget til en Garnisonslov ikke har ført til nogen Lov.

I den Anledning undlader Byraadet ikke at meddele, at det vil være villigt til at lade udarbejde detaillerede planer og Overslag for Opførelsen af et saadant Etablisement og de Nybygninger ved Fodfolkskassernen, som maatte vise sig at være aldeles nødvendige.

Man maatte derfor anmode Generalkommando-Intendanturen om at ville indhente Krigsstyrelsens Fordringer i saa Henseende, hvilke ønskes præciserede saaledes, at naar ere opfyldte, der da ikke fremtidigt kan eller vil blive yderligere Fordringer til Kommunen i Henhold til Overenskomsterne af 1873 og 1881.

Man skyer derhos ikke at udtale, at jo mere disse Fordringer kunne indskrænkes, jo mere Haab vil der være om, at Sagen vil kunne føres til en heldig Afslutning.

Saasart Planerne og Overslagene efter nærmere forhandling med Krigsbestyrelsen maatte blive færdige, og Byggesummerne ikke ville komme til at Overstige, hvad man tror endnu at kunne anvende paa Militær-Etablisementer, skal Byraadet tillade sig at fremkomme med de Betingelser, hvortil det maatte finde Anledning, og hvorimellem der absolut vil blive stillet Fordringen om at maatte erholde til Laans af Staten et Beløb af ikke under de allerede nu tilbudte 343,000 Kr."

Endelig meddelte Udvalget, at det efter senere stedsfunden Overvejelse var blevet enigt om at opgive den det i Mødet den 21de Avgust meddelte Bemyndigelse til at erhverve Sukkerhuset til Byggeplads for Artillerietablisementer.

Uddrag fra byrådsmødet den 5. februar 1885 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

Som Svar paa den i Mødet den 9de Oktober f. A. vedtagne Skrivelse til 2den Generalkommando-Intendantur om Opførelsen af de endnu tilbagestaaende Kaserneetablissementer for Hæren var fra bemeldte Avtoritet modtaget en Skrivelse af 3die d. M. saalydende:

Efter at Forplejningskorpset i Anledning af det ærede Byraads Skrivelse af 9de Oktober f. A. og i Henhold til derom ført Forhandling med Generalkommandoen, de paagjældende Afdelinger og Oberstløjtnant Müller havde nedlagt Forestilling til Krigsministeriet angaaende Fuldførelsen af Byggearbejderne i Aarhus, har Ministeriet under 27de f. M. tilskrevet Korpset saaledes:

"I Henhold til Forplejningskorpsets Indstilling i Skrivelse af 29de Decbr. f. A. Nr. 2681 med de derhos tilbagefølgende Bilag bifalder Ministeriet herved, at den af Oberstløjtnant Müller i Skrivelse af 20de f. M. fremsatte Plan til Tilvejebringelsen af mangelfulde Lokalteter for Garnisionen i Aarhus lægges til Grund for Udarbejdelsen af det fornødne Forslag, dog med den Ændring, at der i Artillerikasernen kun paaregnes tilvejebragt 5 i Stedet for 8 Kontorer, og saaledes at Oberstløjtnanten bemyndiges til at gjøre Forandring i den i Planen forudsatte Grupering, dersom en nærmere Undersøgelse viser en saadan Forandring ønskelig.

Idet Ministeriet forventer, at Forplejningskorpset træffer de i Anledning af bemeldte Forslags Udarbejdelse nærmere fornødne Foranstaltninger, anmoder man tillige samme om at udtale for Aarhus Byraad, at ligesom man ved Fastsættelsen af den paagjældende Plan har ladet det være sig magtpaaliggende at tage ethvert Hensyn til Byens finantsielle Tilstand, som paa nogen Maade har kunnet anses foreneligt med Hærens Interesser, saaledes forventer Ministeriet paa sin Side, at Byraadet vil besvare denne Bestræbelse ved den fornødne Imødekommen, saaledes at der kan være Udsigt til, at Trangen til Tilvejebringelsen af de paagjældende Lokalteter kan være afhjulpen inden en rimelig Tidsfrist, og dette saa meget mere, som Krigsbestyrelsen i modsat Fald ikkun indenfor en vis Tidsgrænse vil kunne bidrage til, at det Tilsagn, som i sin Tid er givet Kommunen om et Laan af Indkvarteringsfonden bliver opretholdt i Disfavør af andre Garnisionskommuner, som ligeledes attraa saadanne Laan for derved lettere at sættes i Stand til at opfylde de dem ligeoverfor Krigsbestyrelsen paahvilende Forpligtelser.

I Følge den Begjæring, som i saa Henseende er fremsat i den dermed ligeledes tilbagefølgende Skrivelse fra Aarhus Byraad til 2den Generalkommando-Intendantur af 9de Oktbr.f. A., vil det derhos kunne tilsiges Byraadet, at der, naar de i den nu foreliggende Plan indeholdte Forbedringer ere blevne opfyldte, ikke af Krigsbestyrelsen vil blive stillet yderligere Krav til Kommunen i Henhold til Overenskomsterne af 1873 og 1881.

Bilagene forventes i sin Tid tilbagesendte.

Ved at meddele foranstaaende undlader Generalkommando-Intendanturen ikke, idet den vedlægger en Gjenpart af den Skrivelse af 20de Decbr. f. A. fra Oberstløjtnant Müller, at tilføje, at Oberstløjtnanten er anmodet om at træde i Forbindelse med det ærede Byraad for at bevirke de paagjældende Planer, der forventes indsendte hertil, udarbejdede.

Sagen henvises til Erklæring af det bestaaende Udvalg for Kasernebygninger.

(Se Mødet den 5te Marts.)

Uddrag fra byrådsmødet den 5. marts 1885 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Efter forslag af Udvalget for Opførelsen af ny Kasernebygninger besluttede man i anledning af den i mødet den 5te Februar fremlagte skrivelse fra 2den Generalkommando-Intendantur at tilskrive nævnte autoritet saaledes:

"Ved skrivelse af 3die f. M. har Generalkommando-Intendanturen meddelt Byraadet den af Hr. Oberstløjtnant Müller fremsatte og af Krigministeriet approberede plan for Tilvebringelsen af manglende lokaliteter for Garnisonen i Aarhus. Da det imidlertid staar Byraadet klart, at denne plan langt fra vil kunne bringes til udførelser for den sum, som man tror endnu at kunne anvende paa Miritæletablissementer, vil det sikkert ikke fremme sagen at gaa til udarbejdelse af tegninger m. m., forinden man har forsøgt at komme til en forstaaelse om væsentlige indskrænkninger.

I den anledning skal Byraadet tillade sig at udtale, at man foruden det tilbudte laan af c. 340,000 Kr. ikke vil se sig istand til yderligere at anvende mere end højst 200.000 Kr. til opførelse og montering af de manglende lokaliteter. Men man nærer ogsaa det haab, at

der for et saadant beløb vil kunne tilvejebringes meget brugbare kaserneringsforhold, naar,
a, For Fodfolkets vedkommende en ny Officers-bygning opgives, den ny Mandskabs-
kaserne kun beregnes til ordinært at kunne optage c. 160 Mand og fordringerne til
forskjellige mindre lokaler frafaldes, og

b, for Artilleriets vedkommende, der kun beregnes Sovestuer for c. 160 Mand og
forbringerne til forskjellige mindre lokaler frafaldes.

Paa Fodfolks-kasernen haves alt lejligheder for 2 gifte Officerer, en for
Kasernekommandanten og en for Intendanten. Under de hidtil førte forhandlinger har men
været enig om af flere væsentlige grunde at indskrænke antallet af gifte Underofficers
lejligheder saa meget som mulig, og det princip maa man ogsaa anerkjende er fulgt ved
planen for Artilleri-kasernen.

Men ved nu at opgive de nævnte Officers-lejligheder som saadanne og benytte dem til
lejlighed for gifte Underofficerer, kom man til at forøge det nuhavende antal af gifte
Underofficers-lejligheder med 4, hvad man netop helt maatte undgaa.

Bolig for en gift Regiments-adjutant maa man anse for mindre nødvendig, hvorhos boliger
for ugifte Officerer, Aftrædelsesværelser, Kontorer, Spisestuer m. m. dels alt haves og dels,
for saa vidt de maatte være absolut nødvendige, kunne tilvejebringes i underofficers-
boligen.

Den styrke, man er ud fra, skulde kasernens, er kun Sommer-Rekrutstyrken. Til det øvrige
mandskab vil der, saaledes som det al tid har vist sig at være tilfældet, kunne tilvejebringes
meget brugbares større private indkvarteringslokaler i nærheden af kasernerne. Man skal
derhos oplyse, at ved en paatænkt fjærnelse af de store vandbeholdere i Fodfolkskasernen
vil der kunne indrettes flere Sovestuer.

I henhold til foranstaaende skulde man tillade sig at anmode Generalkommando-
Intendanturen om at ville indstille disse principielle indskrænkninger til Krigsministeriets
godkjendelse. Naar disse forslag ere blevne accepterede, henstilles, at sagen fremmes
paa følgende Maade:

1. Alle de øvrig detail-spørgsmaal henvises til afgjørelse ved direkte forhandlinger mellem
2den Generalkommando-Intendantur, Hr. Oberstløjtnant Müller og delegerede fra Byraadet.
2. Planer og tegninger til Artillerikasernen tages strax i arbejde, og naar de ere

approberede og Byraadet iøvrigt er blevet enig med Krigs-ministeriet om betingelserne for i det hele taget at opføre Kasernen, skrides til opførelsen af denne.

3. Naar Artilleri-Etablissementet herefter maatte være opført, vil der i løbet af de derefter følgende 5 Aar kunne fordres bygget lokaler væsentligt for Menige ved Fodfolks-Etablissementet for det beløb, som da maatte have været urørt af den foranførte sum."

(Se mødet den 4de Juni.)

Uddrag fra byrådsmødet den 4. juni 1885 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

I Anledning af den i Mødet den 5te Marts til 2den Generalkommando-Intendantur skete Henvendelse angaaende Opførelsen af ny Kasernebygninger for Artilleriet og Fodfolket var fra samme modtaget saalydende Skrivelse af 2den d. M.

"I Skrivelse af 5te Marts d. A. har det ærede Byraad udtalt, at Kommunen ikke ser sig i Stand til, foruden de 343.200 Kr., der af Staten ere tilbudte den som , Laan, at anvende mere end 200.000 Kr. til Opførelse og Montering af Bygninger til Garnisonen i Henhold til de afslutte Overenskomster, hvorved dog er forudsat, at Bygningerne opføres paa Kommunens Jorder, og at derfor af ovennævnte Beløb intet vil medgaa til Betaling for Byggegrund. Denne Byraadets Udtalelse har givet Anledning til en ny Overvejelse, og Krigsministeriet har som Følge af denne erklæret at ville efter Omstændighederne i indgaa paa, at Udgiften for de Foranstaltninger, der endnu træffes af Kommunen i Henhold til Overenskomsterne af 1873 og 1881, begrænses til de foreslaaede 543.200 Kr., naar det da overlades Krigsbestyrelsen at tage Bestemmelse om, hvad der skal tilvejebringes for Beløbet indenfor den Plan, som Ministeriet ved sin Skrivelse af 27de Januar d. A. til Forplejningskorpsen har billiget, altsaa med de Indskrænkninger i bemeldte Plan - t. Etc. med Hensyn til Boliger for gifte - som vil blive en nødvendig Følge af Udgiftens Begrænsning.

Under de Forhandlinger, som derefter i den sidst forløbne Uge have fundet Sted mellem det vedkommende Byraadsudvalg og Generalintendanten for Hæren, enedes man om at søge Sagen fremmet saaledes:

1. Byraadet lader snarest mulig udarbejde Detailforslag og Overslag til Artilleri-Etablissementet efter den Plan, som er billiget af Krigsministeriet i dets Skrivelse af 27de Januar d. A. til Forplejningskorpset (meddelt Byraadet ved Generalkommando-Intendanturens Skrivelse af 3die Febr. d. A.)
2. Naar dette Forslag er forelagt Krigsbestyrelsen, træder den i Forhandling med Byraadet om de pekuniære Forpligtelser, Staten skal overtage som Vederlag til Kommunen for Anvendelsen af de 543.000 kr. til Forholdenes Afslutning.
3. Opnaas der Enighed om disse Betingelser, bortliciteres Artilleri-Stablisementets Opførelse efter den Plan, som approberes af Krigsministeriet (den projekterede, eventuelt dog med de Indskrænkninger, Krigsbestyrelsen maatte ønske foretagne til Fordel for Fodfolks-Etablissementet), og Opførelsen fremmes derefter uden Ophold.
4. Indenfor Grænsen af det Beløb, som efter fornævnte Licitations Afholdelse kan beregnesat ville blive til Rest af de 543.000 Kr., lader Byraadet dernæst, efter Krigsbestyrelsens Bestemmelse, for hvad der skal søges tilvejebragt for Fodfolket, Detailforslag og Overslag affatte for Fodfolks-Etablissementets Afslutning og indenfor det til Krigsbestyrelsens Godkendelse.
5. Saasnart Artilleri-Etablissementet i det væsentlige er opført, skrides til Udførelse af Arbejderne for Fodfolks-Etablissementet, som afsluttes med Anvendelse af hvad der af de 543.200 Kr. er disponobelt.
6. Naar Enighed om de i Punkt 2 omhandlede Betingelser er opnaaet, og som Følge deraf Sagens Fremme i Overensstemmelse med Punkterne 3, 4 og 5 er vedtaget, bortfalder Krigsbestyrelsens Ret til at fordre yderligere Arbejder udførte i Henhold til Overenskomsterne af 1873 og 1881.
7. Opnaas derimod ikke Enighed om de i Punkt 2 omhandlede Betingelser, forblive Overenskomsterne af 1873 og 1881 selvfølgelig i Kraft, og Tilbudet om Laan af 343.200 kr. af Statskassen betragtes som bortfaldet.

Ved at meddele foranstaaende tillader Generalkommando-Intendanturen sig at opfordre det ærede Byraad til, saafremt det approberer fornævnte Resultat af Forhandlingerne da at ville sætte sig i Forbindelse med Oberstløjtnant Müller, der, naar Byraadet ved saadan Henvendelse har tilkjendegivet sin Approbation, vil være bemyndiget til paa Krigsbestyrelsens Vegne at yde den i Overenskomsten af 1873 §5 og Overenskomsten af

1881 §7 omhandlede vejledning ved Forslagenes Udarbejdelse m. m., bl. a. ogsaa ved Udsøgning af passende Byggegrunde og ved Affattelsen af Situationsplaner.

Sluttelig vedlægger Intendanturen en Skrivelse af 8de f. M. fra 2den Generalkommando, til hvilken Skrivelses Indhold Krigsministeriet ønsker saavidt mulig Hensyn taget ved Sagens videre Behandling."

Efter Indstilling af Udvalget vedtog Byraadet at lade udarbejde Dataiforslag g Overslag til Artillerietablisementet efter ovenstaaende Punkt 1, for at der derefter kan blive paabegyndt nærmere Forhandlinger imellem Byraadet og Krigsstyrelsen om Sagens pekuniære Side. Udarbejdelsen af Planerne m. v. overdroges til Oberstløjtnant Müller af Ingeniørkorpset mod en Betaling af 1,25% af Overslagssummen.

(Se Mødet den 6te Avgust.)

Uddrag fra byrådsmødet den 6. august 1885 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Efter derom fremsat Forespørgsel besluttede Byraadet i Overensstemmelsen med Bygningskommissionens foreliggende Erklæring at svare Oberstløjtnant Müller, at man ikke kunde gaa ind paa, at der kun skulde anbringes en Trappe i Boligen for de gifte Underofficerer ved det projekterede ny Artillerietablisement, og at man derfor ilkk er villig til at indgaa med noget Andragende om Dispensation i denne Anledning. (Se Mødet den 4de Juni og herefter den 20de Avgust.)

Uddrag fra byrådsmødet den 20. august 1885 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

En fra Oberstløjtnant Müller fremkommen skrivelse af 3die d. M. om anvisning af grund til det ny artillerietablisement overgaves Udvalget for Kasernebygningerne til betænkning mødet den 6te August og herefter den 1ste Oktober.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Efter Indstilling af Udvalget for Kasernebygningerne besluttede Byraadet at bevare Oberstløjtnant Müllers i Mødet den 20de Avgust fremlagte Skrivelse derhen, at det ny Artillerietablisement maa anlægges paa Lodderne Nr. 63, 64 og 65 i Møllevangen, da man meget nødig ser, at der ved Anlægget skæres ind i Lodderne Nr. 52, 53, 54 og 55, endog kun for en enkelt af dissers Vedkommende. (Se Mødet den 5te Novbr.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

En fra Oberstløjtnant Müller fremkommen Skrivelse af 2den d.M., hvori der bebudes, at Planerne til det ny Artillerietablisement ville fremkomme i Løbet af en 8 á 14 Dage, vedtog man at tilstille Kasernebygningsudvalget. (Se Mødet den 1fte Oktober og herefter den 26de November.).

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Efter at den fungerende Formand havde meddelt, at Oberstløjtnant Müller ved Skrivelse af 10de d. M. havde fremsendt Tegninger og Beskrivelser til det ny Artillerietsblisement, antog Byraadet et af Arkitekterne Müllertz og Kühnel paa Foranledning af Kasernebygningsudvalget indgivet Tilbud om mod et Vederlag af 2 % af Anlægskapitalen at overtage Udfærdigelsen af Overslag, Konditioner og Beskrivelser vedkommende Opførelsen af de pastænkte ny Kasernebygninger samt derefter Tilsynet med Arbejdets Udførelse, dog at de i enhver Henseende skulle være bundne ved den Kontrakt, Byggeudvalget forelægger dem, navnlig ved, at der ikke i Anlægssummen regnes noget

med for Grund og Inventar. Skulde Arbejdet ikke blive gennemført i den nærmeste Tid, tilkommer der dem for Overslagets Affattelse m. v. kun en fast Sum af 1000 Kr., hvilket Beløb dog igjen afgaar i dr 2 %, naar Arbejdet senere udføres. (Se Mødet den 5te Novbr. og herefter den 3die Decbr.)

Uddrag fra byrådsmødet den 3. december 1885 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Den fungerende Formand meddelte, at tegningerne til det ny Artillerietablisement, se forrige Møde, nu var ophængt i den store Raadhussal, i hvilken Anledning Byraadet vedtog, at de i nogle Dage alene skulle være tilgængelige for Raadets Medlemmer, men derefter ogsaa for andre.

Uddrag fra byrådsmødet den 4. marts 1886 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Et fra Arkitekterne Müller og Kühnell modtaget Overslag over Udgifterne ved Opførelsen af det paatænkte Artillerietablisement blev sendt til Erklæring af Udvalget for Kasernebygningers Opførelse. (Se Mødet den 11te Marts.)

Uddrag fra byrådsmødet den 11. marts 1886 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Efter Forslag af Udvalget for Opførelsen af de ny Kasernebygninger vedtoges det at tilskrive 2den Generalkommando Intendantur saaledes.

"I Forbindelse med Skrivelse herfra f 6te Juni f.A. undlader Byraadet ikke at meddele, at efterat Oberstløjtnant Müller havde udarbejdet Tegninger med tilhørende Beskrivelser til et Artillerietablisement her i Byen, have i følge Byraadets Foranstaltning Arkitekterne Müller

og Kühnel affattet et Overslag over Omkostningerne ved Opførelsen af de af Oberstløjtnant Müller projekterede Bygninger. Dette overslag lyder paa en samlet Sum af 478.178 kr. 64 Øre, men efterat Oberstløjtnant Müller har haft Lejlighed til at gjøre sig bekendt med Overslaget, har han forment, at der heri kunde foretages Reduktioner, der vilde andrage mindst 20.000 kr., ligesom bemeldte Arkitekter have erklæret, at da de af dem anførte Beløb gennemgaaende ere beregnede i Overensstemmelse med almindelige Priser, vilde det under de nuværende Konjukturer efter al Sandsynlighed kunde paaregnes, at Overslagssummen kunde nedbringes, mulig med ca. 10 pSt.

Til ovennævnte Udgifter, som ere opførte i Overslaget maa derimod føjes Udgifter til Kasernens Montering.

Ved nu at tilstille 2den Generalkommando-Intendantur ovennævnte Tegninger (25 i Tallet) med tilhørende 13 Bilag samt Arkitekterne Müller og Kühnel's Overslag af 2den d.M. og Erklæring af 11te d.M., skal Byraadet tillade sig at ytre, at da det i Generalkommando-Intendantrens behagelige skrivelse af 2den Juni d.A. er forudsat, at der foruden Artellerietablisementet af Krigsbestyrelsen ønskes en Udvidelse af Fodfolkskasernen, medens det paa den anden Side maatte betragtes som fastslaaet, at Kommunen ikke vilde se sig i Stand til at anvende udover 543.200 Kr. til Fyldestgjørelse af Krigsbestyrelsens Fordinger i henhold til Overenskomsterne af 1873 og 1881, maa man nære Betænkelighed ved, at der i Artellerietablisementer alene anvendes et saa stort Beløb som ovenfor nævnt, selv om Beløbet efter det anførte kan ventes nedsat noget. Byraadet maa derfor anse det for ønskeligt, om der i selve den af Oberstløjtnant Müller udkastede Plan kunde ske noget Indskrækning, og tillader sig at anmode Krigsbestyrelsen om at imødekomme dette Ønske i størst mulig Omgang."

(Se Mødet den 4de Marts.)

Uddrag fra byrådsmødet den 1. april 1886 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Der fremlagdes en Skrivelse fra Chefen for hærens Forplejningskorps af 30te f.M., hvori han bebuder at ville søge en Sammenkomst med Kasernebygningsudvalget angaaende de

nu til Krigsbestyrelsen indsendte detaljerede Planer og Overslag vedkommende Opførelsen af det ny Artillerietablisement. (Se Mødet den 7de April.)

Uddrag fra byrådsmødet den 7. april 1886 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Efter at Udvalget for Karernebygningerne havde aflagt Beretning om, hvad der var passeret i en den 5te d. M. med Chefen for Hærens Forplejningskorps havt Sammenkomst, se Mødet den 1ste d. M., vedtog man paa Udvalgets Forslag at tilskrive 2den Generalkommando-Intendatur saaledes:

"Under den Forhandling, der fandt Sted den 22de Maj f. A. mellem Generalintendanten og det Byraadsudvalg, som var nedsat med Hensyn til Kommunens Bygningsarbejder for Garnitionen i Henhold til Overenskomsterne af 1873 og 1881, blev man foreløbig enig om en Plan for den Fremgangsmaade, der skulde følges, naar der ved Hjælp af de af Byraadet tilbudte 543000 Kr. (foruden Byggegrund) skulde naas en Afslutning af de nævnte Arbejder. Generalkommando-Intendaturen meddelte derefter Byraadet, at Krigsministeriet var gaaet ind paa Byraadets Forslag, at Arbejderne indskrænkedes til de ca. 543000 Kr., og at Oberstløjtnant Müller var bemyndiget til paa Krigsbestyrelsens Vegne at assistere Byraadet, naar dette godkjendte formeldte af Krigsbestyrelsen bifaldte Plan for Sagens Fremme og i den Anledning satte sig i Forbindelse med Oberstløjtnanten.

Som Generalkommando-Intendanturen bekendt er dette sket, og det første Punkt i oftmeldte Plan er derefter sket Fyldest, idet Detailforslag og overslag til Artillerietablisementet er udarbejdet og tilstillet Generalkommando-Intendanturen til videre Foranstaltning.

Det 2det Punkt i Planen for sagens Fremme gik du paa, at naar Forslaget til Artillerietablisementet var Forelagt Krigsbestyrelsen, skulde denne træde i Forhandling med Byraadet om de pekuniære Forpligtelser, Staten skal overtage som Vederlag til Kommunen for Anvendelse af de 543000 Kr. til Forholdenes Afslutning.

I den Anledning har der nu fundet ny Forhandling Sted mellem Generalintendanten og vedkommende Byraadsudvalg, og efter at være gjort bekendt med resultatet erklærer

Byraadet sig villigt til at fremme Sagen videre efter den i Maj f. A. lagte Plan og til i saa Henseende at gjøre det første Skridt ved Opførelsen af Artellerietablisementet efter det nu Krigsministeriet forelagte Bygningsforslag, saaledes som det uforandret eller med Indskrænkninger approberes af Ministeriet, naar Krigsministeriet gaar ind paa efternævnte 9 betingelser, i hvilket Tilfælde Byraadet for sit Vekommende er villigt til at lade Overenskomsten af 1881 forblive gjældende uden Tidsbegrænsning, forsaavidt de deri behandlede Spørgsmaal ikke maa betragtes som modificerede ved de Dispositioner, som ere vedtagne eller videre vedtages.

1. Krigsbestyrelsen giver Tilsagn om at ville fremdeles bestræbe sig for, ved Lov at faa Aarhus bestemt til Garnisonssted for et Fodfolksregiment, et Rytterregiment og en Artelleriafdeling og da tillige at ville søge udvirket, at der af Statskassen ydes Byen det i §9 af Overenskomsten af 1881 omhandlede Laan.

2. Der tilstaas Byen foreløbig det tilbudte Laan af 343200 Kroner fra Indkvarteringsfonden.

3. For de Indkvarteringslokaler i de 3 ny Kaserneetablissementer (for Rytteriregimentet, for Fodfolksregimentet og for Artelleiafdelingen) og i det fælles Garnissionssygehus, for hvilke der efter de hidtil fulgte regler for Beregningen af Lejebeløbebe i de allerede opførte to Etablissementer falder paa de nævnte Lokaler af samtlige Bygningdudgifter og af Grundens Værdi ved Opførelsen, den sidste Værdi dog reduceret med 1/3.

Derimod svares for de Lokaler, Krigsministeriet lejer, kun 6 pCt. (med en samme Rediktion af grundens Værdi ligesom hidtil).

4. For de Indkvarteringslokaler, for hvilke der efter Lovgivningen kun skal ydes Garnissionsbyerne delvis Godtgjørelse, nemlig de til Indkvartering af Underofficerer, Mandskab og Heste bestemte Lokaler, ansættes den samlede aarlige Indkvarteringsudgift, efter hvilken Godtgjørelsen bestemmes, til hvad der udkommer ved Sammenlægningen af følgende 3 Beløb:

a. 6½ pCt. af hvad der ved den i Punkt 3 angivne Beregning falder paa de til den heromhandlede Indkvartering bestemte Lokaler.

b. 4½ pCt. af hvad de nævnte Lokalers første Montering med løst Inventarium har kostet.

c. Hvad de samme Lokalers Benyttelse i Aaret har medført af Kaserneudgifter (til Brændsel, Belysning, Vask, Vedligeholdelse af det løse Inventarium, inkl. Erstatning af sager, der blive kassable, Renholdelse og Pladser, Latriner m. v. samt Udgifter, der

foreløbig afholdes af Kommunen til Kasernens Administration), derimod ikke Udgifter til Bygningernes Vedligeholdelse, ej heller Skatter og Afgifter af Bygninger og Grund.

5. Godtgjørelsen udbetales som sædvanlig Halvaarsvis i Henhold til Kommunens Indkvarteringsgodtgjørelser, i hvilke Indkvarteringsudgiften for halvaaret forudsættes fordelt mellem Indenrigsministeriet og Kommunen paa sædvanlig Vis, idet den Godtgjørelse, der i følge § 2 i Lov af 29de Decbr. 1850 forlods regnes Byen tilgode i Henhold til de i Forordningen af 15de Novbr. 1816 angivne Satser, beregnes efter det virkelige Antal Indkvarteringsdage i Halvaaret for Underofficerer, Mandskab og Heste, og idet enhver Udgift, som ikke udelukkende angaar Indkvarteringen af Underofficerer og Heste, betragtes som afholdt for Mandskabets Indkvartering.

6. Beregningen af de i Punkt 4 under c. anførte Kaserneudgifter er underkastet Generalkommando-Intendaturens Revision og Decision.

7. Gjør Staten Anvendelse af sin Ret efter § 10 i Overenskomsten af 1873 eller af den fremdeles i Kraft forblivende § 10 i Overenskomsten af 1881 til at blive Ejer af noget Bygningsanlæg, skal den ogsaa være forpligtet til at overtage det til samme hørende løse Inventarium med at betale, hvad det til den paagjældende Tid vurderes til af dertil udvalgte Taxationsmænd, hvoraf en vælges af Krigsministeriet og en af Aarhus Byraad.

8. Den her omhandlede Ordning træder i kraft den 1ste Januar 1887 for de alt opførte Etablisementers vedkommende, og for Artillerietablisementet efterhaanden som det tages i brug.

9. Opstaar der nogen Tvivl om ovennævnte Betingelsers rette Forstaaelse, har Indenrigsministeriet Afgjørelsen.

Dersom Krigsministeriet og Indenrigsministeriet gaa ind paa forannævnte betingelser og derefter en endelig Ordning af de saa vigtige lokale Forhold for Garnisonen sker i den af Krigsministeriets ønskede retning, venter Byraadet ogsaa, at et lokalt forhold af mindre betydning, men som Byraadet lægger megen Vægt paa, nemlig Spørgsmaalet om Ejendomsretten til den Grund, hvorpaa det gamle Ridehus er opført, ogsaa ordnes og saaledes, at Krigsministeriet forpligter sig til, saasnart Ridehuset nedrives, at tilbagegive Kommunen den fri Dispositionsret over Grunden, og at Byen, mod Forpligtelse til at anviser en passende Svømmeplads, erkjendes berettiget til strax frit at raade over Forstranden til grunden for Ridehuset, hvis Begrænsninger forudsættes bestemt fastsatte.

Sluttelig henledes Ministeriets Opmærksomhed paa en Sag, i hvilken Byraadet vilde sætte megen pris paa at opnaa en Imødekommen fra Finansministeriet.

Siden Byraadet i Fjor Sommer tilbød at ville anvende til Bygningsarbejder for Garnisionen 200000 Kroner udover de 343200 Kroner, som af Staten vare samme tilbudte som Laan, have Forholdene ikke uvæsentlig forandret sig, nemlig derved, at Byen af Hensyn til den opstaaede Arbejdsløshed har maattet beslutte sig til at sætte flere Arbejder i Gang, og derhos, særlig paa Grund af den forventede Opførelse af Artillerietablisementet, har maattet beslutte sig til kostbare Forandringer af Byens Vandværk. Byen har derfor ikke længer de 200000 Kroner disponible til Nybygninger for Garnisionen og vil meget nødtigt offentlig udbyde et Laan af en saadan Størrelse, saameget mere som det vistnok vil være vanskeligt at faa det paa nogenlunde gunstige Betingelser, da det vel kan betragtes som givet, at Rigsdagen ikke til Laan i saadant Øjemed vil tilstaa de sædvanlige Stempelbegunstigelser for Udstedelsen af Partialobligationer. dersom derfor forhaanden værende Omstændigheder maatte gjøre Regeringen tilbøjelig til at støtte Byen ved Laan til Foranstaltninger, deri stor Udstrækning og for længere Tid vil kunne bidrage til at formindske Arbejdsløsheden, andrager Byraadet om, at ogsaa de 200000 Kroner maa ydes som Laan af Statskassen paa lignende Betingelser som de 343200 Kroner. Byraadet tillader sig at anmode Generalkommando-Intendanturen om at ville foranledige Krigsministeriet anmodet om at anbefale denne Sag til Finansministeriet."

(Se Mødet den 21de Oktober.)

Uddrag fra byrådsmødet den 6. maj 1886 - side 2

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Fra 2den Generalkommando Intendantur var der modtaget en Skrivelse af 19de f. M., hvori meddeles, at Krigsministeriet paa Forplejningskorpsets derom nedlagte Forestilling ved Skrivelse af 13de f. M. for sit Vedkommende har approberet det ved Byraadets Skrivelse af 12te Marts d. A. (der er overensstemmende med det i Mødet den 11te f. M. vedtagne Udkast) fremsendte byggeforslag til Opførelse af et Kaserneetablisement for 3die Artilleri Afdeling, dog med de af Oberstløjtnant Müller i en af ham afgiven Skrivelse af 24de Marts paapegede Midifikationer, der ville medføre en Besparelse af mindst 20000 Kr., idet

Ministeriet overensstemmende med, hvad Byraadet har erklæret for sandsynligt, venter, at Licitationstilbudene ville i Gennemsnit gaa cirka 10 pCt. under Overslagssummen. Ved derhos at tilbagesende de modtagne Tegninger med tilhørende Bilag samt lade følge en Specifikation af de ovennævnte af Oberstløjtnant Müller paapegede Modifikationer, anmoder Generalkommando Intendanturen om, at Byraadet nu vil lade foretage de fornødne Ændringer i Beskrivelser m. v., saaledes at Erhvervelsen af Indenrigsministeriets Approbation og Bortliciteringen af Byggearbejdet kan finde Sted umiddelbart efter, at den verserende Sag om den fremtidige Beregning af Indkvarteringsgodtgjørelsen har fundet Afgjørelse, dersom der om samme opnaas Enighed. Naar Byggearbejderne derefter komme til Licitation, forudsættes det dog, at Byraadet hvis det mod Forventning skulde vise sig, at de Tilbud, som modtoges, ikke nedbringe Overslagssummen med de paaregnede 10 pCt., ikke meddeler Approbation paa Budene, forinden Krigsbestyrelsen er gjort bekendt med Udfaldet og derefter har kunnet tage under Overvejelse, om der ikke bør foretages nogen Reduktion i Planen for at bevirke Udgiften nedbragt. Sluttelig meddeles, at Oberstløjtnant Müller er sat i Kundskab om Skrivelserns Indhold, for at Oberstløjtnanten, om fornødent, kan træde i Forbindelse med Byraadet med Hensyn til de foreslaaede Ændringer.

Denne Skrivelse var umiddelbart efter dens Modtagelse af Formanden tagen til Behandling i Kasernebygningsudvalget, der nu ved at forelægge Byraadet Sagen meddelte, at det havde ladet de af Oberstløjtnant Müller foreslaaede Reduktioner gennemgaa af Arkitekterne Müllertz og Kühnell, som imidlertid efter en af dem under 1ste d. M. afgiven Erklæring havde fundet det utilraadeligt at atge Oberstløjtnantens Forslag til Følge i sin Helhed, idet de formente, at Overslagssummen kun kunde reduceres med ca. 10000 Kr. Idet Byraadet kunde slutte sig til denne Erklæring og derhos særlig fandt Anledning til at fremhæve, at Overslagssummen ikke kan nedsættes med det Beløb af 6432 Kr. 16 Øre, hvormed de til Sommerstalden beregnede, Kommunen tilhørende Materialier ere anførte, idet Materialierne i Virkeligheden medgaa, besluttede man at sætte Krigsbestyrelsen i Kundskab herom med Tilføjende, at man i forventning om, at samme vil tiltræde det saaledes, udtalte, paa grundlag heraf og iøvrigt af Oberstløjtnant Müllers Reduktionsforslag lader foretage de fornødne Ændringer, Beskrivelser m. v.

En i Overensstemmelse hermed udfærdiget Skrivelse afgik dernæst til 2den Generalkommando Intendantur den 8de Maj. (Se Mødet den 10de Juni.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Som Svar paa Byraadets Skrivelse af 8de Maj d. A. (se Mødet den 6te f. M.), forelaa der en Skrivelse fra 2den Generalkommando-Intendantur af 28de f. M., hvori efter modtagen Underretning fra Forplejningskorpset meddeles, at Krigsministereiet under 25de Maj har samtykket i, at de af Obertsløjtnant Müller foreslaaede Besparelser i Planen for Anlægget af det ny Artilleri-Kaserneetablisement frafaldes, for saavidt de gaa ud paa, at der skal anvendes Singel i Stedet for Granitskærver til Betonfundamenterne for Mandskabskassernen, Ridehuset og Magasinbygningen, ligesom Ministeriet ogsaa frafalder, at Overslagssummen for Regulering og Grusning af Kasernegaardens nedsættes. Hvad angaar Oberstløjtnant Müllers Forslag om, at Overslagssummen for Sommerstalden skulde nedsættes med det Beløb af 6432 Kr. 16 Øre, hvortil Materialerne fra den Kommune tilhørende Feltstald ere beregnede, meddeles det endvidere, at Ministeriet med Byraadet er enigt i, at de nævnte Materialer med den Værdi, de virkelig have til den ny Brug, der skal gjøres af dem, bør indgaa blandt de Omkostninger, af hvilke Lejeindtægten til Byen beregnes, men for at ikke Licitationen nu skal standses ved Undersøgelser og Beregninger i den Anledning, har Ministeriet bufaldet en Indstilling om, at den nævnte Stald foreløbig holdes uden for Overslaget og Licitationen og først senere tages for.

Idet Generalkommando-Intendanturen sluttelig udtaler Forventning om, at Byraadet vil tiltræde denne Anskuelse, anmoder den om, at de paagjældnede Licitationsbetingelser nu maa blive endeligt affattede.

Ved at forelægge denne Skrivelse bemærkede Formanden, at da de af Byraadet begjærte Ændringer i Oberstløjtnant Müllers Reduktionsforslag saaledes ere blevne bifaldede af Krigsbestyrelsen, havde Kaserneudvalget i Forventning om, at Byraadet vilde billige, at Sommerstalden foreløbig holdtes uden for Overslaget, draget Omsorg for, at vedkommende Arkitekter paa Grundlag af det saaledes foreliggende arbejdede videre paa Udarbejdelsen af Licitationsvilkaar m. v. Denne Meddelelse tog Byraadet til Efterretning. (Se Mødet den 1ste Juli.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Fra Arkitekterne Müllertz og

Kühnell forelaa Meddelelse om, at Tegninger, Beskrivelser og Konditioner samt Specifikationer vedrørende Licitationer over Artilleriets Kaserneetablisement ere færdige fra deres Side. Da imidlertid Tegningerne ikke ere udførte i en saadan Maalestok, at der derved gjøres Rede for nogen Enkelthed, men det dog af Hensyn til Udbydelsen er nødvendigt, at udførlige Tegninger og Prøver for største Parten af de specielle Arbejder foreligge, henstille Arkitekterne, at der uden Ophold skrides til Udførelsen af alle Arbejdstegetningerne, hvilket ogsaa er formaalstjentligt af den Grund, at der, hvis Udfaldet af Licitationen skulde give Anledning til, at Arbejdet snarest muligt skulde paabegyndes, vilde, naar Arbejdstegetninger ikke forelaa, hengaa et Par Maaneder med disses Udførelse.

Idet Byraadet meddelte Arkitekterne den forlangte Bemyndigelse, besluttede man tillige at sætte Krigsbestyrelsen i Kundskab om, at alt nu var færdigt til Licitations Afholdelse. Det forbeholdtes en senere Afgjørelse, hvilket Honorar der maatte tilkomme Arkitekterne for det af dem udførte Arbejde, for saa vidt dette gik ud over det Arbejde, hvorfor der i Mødet den 26de Novbr. f. A. blev tilsagt dem en Sum af 1000 Kr. (Se Mødet den 21de Oktober.)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 88-1884)

Fra Amtet var der under 10de f. M. modtaget Kommunikation af en Skrivelse fra Indenrigsministeriet af 8de f. M. saalydende:

"Ved at tilstille Indenrigsministeriet det hermed følgende Andragende fra Aarhus Byraad til 2den Generalkommando-Intendantur, indeholdende Formulering af de Vilkaar, paa hvilke Raadet vil være villig til at skride til Opførelsen af et Kaserneetablisement for den i Kjøbstaden garnisonerede Artilleriafdeling og Fuldførelse af Fodfolketablisementet, har

Krigsministeriet i en hertil indkommen Skrivelse forespurgt, hvorledes man mener at kunne stille sig med Hensyn til de Punkter blandt de opstillede Vilkaar, der vedrører Indenrigsministeriet.

Som det fremgaar af Andragendet, har Byraadet i nærværende Sag indtaget et Standpunkt med Hensyn til Fordringerne paa Godtgjørelse af Statskassen, der vilde medføre en ikke uvæsentlig Afvigelse fra de Regler, der hidtil ere blevne fulgte saavel i Aarhus som under lignende Forhold i andre Garnisonsbyer, og er Grunden hertil, saaledes som det nærmere findes belyst i en af Generalintendanturen til Krigsministeriet afgiven Erklæring om Sagen, navnlig den, at medens Kasereringsstyrken tidligere ikke i nogen væsentlig Grad var underkastet Forandringer, er Forholdet efter Hærplanen af 1880 nu det, at en Del af Garnisonsstyrken visse Aar afgaar for at tage Del i Kantonnementsøvelserne. Da Indkvarteringsgodtgjørelsen til Købstadskommunerne, efter de hidtil fulgte Regler kun beregnes for den virkelige Styrke, medens Byen ogsaa for de ledige Kaserelokaler og det ubenyttede Inventarium maa udrede Renter af Bygge- og Anskaffelsesbeløb samt afholde Skatter og Vedligeholdelsesopkostninger m. v., paaføres der Kommunen ved den af den ny Hærplan flydende Ordning et Tab, som har bevirket, at Kommunen har ment at maatte betinge Opførelsen af Artillerietablisementet af en forandret Beregning af Godtgjørelsen for Kvarterer saavel i dette Etablissement som i de tidligere opførte Etablissements for Rytteriet og Fodfolket. Byraadet har i saa Henseende foreslaaet, at der i Stedet for den hidtil i Indkvarteringsopgjørelserne opførte virkelige Udgift for hvert enkelt afbenyttet Kvarter og Staldrum fremtidig opføres en fast aarlig Godtgjørelse, som beregnes under et dels efter Udgifterne ved Lokalernes og Inventariets Anskaffelse og Vedligeholdelse m. v. dels efter de i Aarets Løb afholdte Kaserneudgifter for Indkvarteringsstyrken, og ved hvilken ikke tages Hensyn til, i hvilket Omfang Kvartererne til enhver Tid have været belagte. For yderligere at sikre sig mod de af den ovenberørte Omstændighed flydende Tab har Byraadet derhos fordret, at Godtgjørelsen ikke blot for de i Kaserne afgivne Lokaler, for hvilke der i Medfør af Indkvarteringslovgivningen tilkommer Kommunen fuldt Vederlag, men ogsaa for Garnisonssygehuset forhøjes fra 6%, hvortil den efter de i saa Henseende almindelig fulgte Regler hidtil har været fastsat, til 6½%.

Medens Indenrigsministeriet nu vel med Krigsministeriet maa være enigt om Ønskeligheden af, at der, og det i en nær Fremtid, opnaas Enighed mellem Krigsbestyrelsen og Aarhus Byraad om Opførelsen af et Kaserneetablisement for Artilleriafdelingen i Aarhus, og ogsaa for sit Vedkommende ønsker saa meget som muligt

at bidrage til, at der i saa Henseende stilles Kommunen saadanne Vilkaar, som den mener at kunne antage, kan man dog ikke andet end nære Betænelighed ved at indgaa paa de af Byraadet opstillede Fordringer i deres Helhed, og det saameget mere, som man maa formene, at det ikke vil være umuligt at træffe en Ordning, der, uden i saa høj en Grad, som af Byraadet foreslaaet, at forlade de hidtil fulgte Regler, kan stille Kommunen en tilfredsstillende Godtgjørelse i Udsigt. Idet man nemlig maa erkjende, at Billighed taler for, at Kommunen holdes skadesløs for Tab derved, at en Del af Menigskvartererne som følge af Styrkens Forringelse staa ledige, vil man ikke være uvillig til at indgaa paa, at der foregaar en Forandring i Beregningen af Godtgjørelsen for Menigskvarterer i Kaserneetablissementerne, at den virkelig Udgift for disse beregnes efter en bestemt Styrke, uanset at hele denne Styrke ikke til enhver Tid har afbenyttet Kvartererne, medens Godtgjørelsen efter Forordning af 15de November 1816 beregnes efter det virkelige benyttede Antal Kvarterer. Der vilde altsaa være at fastsætte et Normaltal for Kvarternes Belægning, hvorefter den sædvanlige delvise Godtgjørelse af Statskassen vilde kunne beregnes, men forinden et saadant Normaltal kunde fastslaas, maatte der foreligge nærmere Oplysning om, hvorledes Forholdet kan antages at blive mellem det Antal Kvarterer, som de paagjældende Kaserneetablissementer ere eller blive indrettede til, og det Antal, som kan forventes i Løbet af de forskellige Aar at henstaa ubenyttet. Ministeriet vilde derhos heller ikke være uvillig til at tilstaa en lignende Beregningsmaade for den virkelige Udgift for Staldrum, saafremt det nærmere oplyses, at de samme Grunde maatte være til Stede her, som for Menigskvarterernes Vedkommende.

Da Byraadets Betæneligheder ved at indgaa paa at opføre det heromhandlede Artillerietablisement paa de sædvanlige Betingelser med Hensyn til Godtgjørelse af Statskassen, som ovenmeldt maa antages at være hentede fra den Udsigt til Tab, som vilde flyde af, at Kvarterernes Belægning til de forskellige Tider ikke ville være ens, skjønner man ikke rettere, end at disse Betæneligheder maa bortfalde, naar Kommunen imødekommes paa den af Indenrigsministeriet overfor angivne Maade, og at Kommunen uden at føle sig brøstholden maa kunne opgive de øvrige af samme angivne Fordringer om Forandring i det nuværende Grundlag for Beregningen af Indkvarteringsgodtgjørelsen.

Med Hensyn til ovennævnte af Byraadet opstillede enkelte Fordringer skal man iøvrigt, henholdende sig til den i samme Andragende angivne Nummerrække, bemærke følgende:

ad 3) Ved Ministeriets Resolution af 24de Juli 1879 og senere sig dertil sluttende

Resolutioner er Godtgjørelsen for Garnisonssygehuset fastsat til 6% aarlig af Bygningens Værdi og 4 % aarlig af Grundens Værdi, og efter samme Regler er Godtgjørelsen fastsat for de Kasernelokaler, for hvilke der ligeledes tilkommer Kommunen fuldt Vederlag.

Da man vedblivende maa anse denne Godtgjørelse, hvis Tilstrækkelighed maa bedømmes for sig og uden Hensyn til Kommunens Udgifter ved Opfyldelsen af dens øvrige Indkvarteringsforpligtelser, for at staa i et passende Forhold til Befolkningerne ved disse Præstationers Tilvejebringelse og Vedligeholdelse, kan man ikke indrømme nogen Forhøjelse i saa Henseende.

ad 4) Den af Byraadet ønskede Forandring i Beregningen af Betalingen for Kasernekvartererne omfatter ikke blot Kvarterer til Menige og Staldrum, men ogsaa Kvarterer til Underofficerer. Den Godtgjørelse, som, i Henhold til den mellem Krigsministeriet og Indenrigsministeriet i sin Tid trufne Overenskomst, efter de nu gjældende Regler ydes Kommunerne for Underofficerskvarterer er betinget af, at Kommunerne udbetale Underofficererne Kvartergodtgjørelse, i Stedet for at der som tidligere gives dem Kvarterer in natura. Da Forholdet ogsaa med Hensyn til til de i Kommunernes Kaserner indkvarterede Underofficerer maa opfattes saaledes, at der ydes dem Kvartergodtgjørelse, vil der ikke kunne tillægges den fra Indkvarteringslovgivningens Standpunkt tilfældige Omstændighed, at de leje Kvarter i Kasernerne, nogen indflydelse paa den Betaling, som tilkommer Kommunerne af Statskassen, og man ser derfor ikke at kunne gaa ind paa Byraadets Fordring paa Forandring i Beregningen af Godtgjørelsen for Kasernekvarterer til Underofficerer. Hvad Menigskvarterer og Staldrum angaar, vil man som ovenfor nævnt være villig til eventuelt at indrømme en Fastsættelse af den virkelige Udgift efter et bestemt Antal Kvarterer og Staldrum uden Hensyn til Størrelsen af den til enhver Tid stedfindende Belægning. Derimod maa Ministeriet nære overvejende Betænkelighed ved i alt Fald for Tiden at indgaa paa den af Byraadet foreslaaede Ordning, hvorefter Godtgjørelsen ikke som hidtil skulde fastsættes til et Beløb for hvert afbenyttet Kvarter, men under et for samtlige Kvarterer efter en Beregning over Kommunens Udgifter ved Lokalernes Tilvejebringelse og Vedligeholdelse m. v. samt de saakaldte Kaserneudgifter (Brændsel, Belysning m.m.), en Ordning for hvilken der ikke synes at ligge nogen Nødvendighed til Grund, og som derhos, da den er afvigende fra de overfor de andre Kommuner fulgte Regler, vilde medføre en uheldig Uensartethed paa dette Omraade.

ad 5) Den her optagne Bestemmelse, at enhver Udgift, som ikke udelukkende angaar Indkvarteringen af Underofficerer og Heste, betragtes som afholdt for Mandskabets Indkvartering, vil formentlig komme i Strid med Indkvarteringslovgivningen.

løvrigt finder Indenrigsministeriet ikke noget mod de blandt de opstillede Vilkaar, som vedrøre dette Ministerium, at erindre, idet man særlig skal bemærke, at man allerede tidligere har tilskrevet Krigsministeriet, at man vil være villig til paa nærmere Andragende at meddele Kommunen Samtykke til Optagelsen af et Laan paa 343.200 Kr. af Indkvarteringsfonden paa de af Finansministeriet angivne Vilkaar, til hvilken Udtalelse man vedblivende kan henholde sig, samt at man, saafremt Krigsministeriet agter at gjøre Skridt til at forskaffe Kommunen det i samme Andragende in fine ommeldte Laan paa 200.000 Kr. af Statskassens Midler, ikke vil have noget imod for sit Vedkommende at meddele Samtykke til Optagelsen af et saadant Laan, saaledes at det afdrages og forrentes med i alt 5% af det oprindelige Beløb, hvorefter det vil være tilbagebetalt i ca. 40 Aar.

Idet Indenrigsministeriet saaledes har angivet sin Opfattelse af de samme vedrørende Punkter i denne Sag, skulde man, forinden man endelig udtaler sig overfor Krigsministeriet, tjenstligt anmode Amtet om at gjøre Aarhus Byraad bekjendt med ovenstaaende, hvorhos Raadet bedes opfordret til under hensyn hertil at tage Sagen under fornyet Overvejelse.

Med Svaret, hvilket man efter Omstændighederne maatte ønske at modtage snarest ske kan, forventes det indesluttede derpaa hertil indsendt."

Efter Forslag af Udvalget for Opførelsen af den ny Artillerikaserne vedtog man i Anledning heraf at svare:

"I Anledning af Indenrigsministeriets Skrivelse af 8de f. M., kommuniceret Byraadet ved Stiftsamtets behagelige Skrivelse af 10de f. M., skal man ikke undlade at udtale sig saaledes:

Under de i Aarene 1880 og 1881 mellem Forplejningskorpset og Byraadet førte Forhandlinger om Opførelsen af en Artillerikaserne var der 2 Hovedfordringer, som der strax stilledes for at indgaa paa Nybygninger for Militæretaten, nemlig at der skulde ydes Sikkerhed for samtlige Kasernes vedvarende Afbenyttelse, og at det økonomiske Udbytte skulde være noget større. Forhandlingerne førte til Overenskomsten af 24/28 Februar 1881, hvorefter Opførelsen af det nævnte Etablissement først kunde fordres, naar der var vedtaget en Garnisonslov, og naar der var tilsikret Kommunen et 4% Laan paa mindst 3/4 Delen af

Udgifterne saavel til de ældre som til den nye Kaserne samt til deres Montering. Denne Overenskomst var kun bindende for Kommunen i 5 Aar, og da det i 1885 maatte staa klart for Krigsministeriet, at denne Tidsfrist vilde blive overskreden uden Vedtagelsen af nogen Garnisonslov og dertil knyttet Laan, optoges Forhandlingerne paany for muligt at finde en Ordning, der kunde iværksættes ad administrativ Vej. Disse Forhandlinger førte da til Byraadets Tilbud af 9de April d. A., og det maa sikkert erkendes, at Kommunen har vist stor Offerberedvillighed i denne Sag ved at renoncere paa den absolutte Sikkerhed, som kun en Garnisonslov kan yde, og lade sig nøje med den Sikkerhed, som den opstillede Beregningsmaade af Indkvarteringsgodtgjørelsen kunde give. Naar det økonomiske Spørgsmaal er traadt noget stærkere frem, da ligger dette i, at man er bleven opmærksom paa, at Kasernerne i Aarenes Løb utvivlsomt vil trænge til større og kostbarere Reparationer, saaledes til nye Gulve, Trapper o. a. desl., og at inventariet efter længere Tids Brug maa fornys efter større Maalestok. I sidstnævnte Retning skal oplyses, at der for 1887 alene for Inventariet paa Fodfolkskasernen er budgetteret en Extra-Udgift af over 2000 Kr. Naar Ministeriet derfor nu har udtalt, at det i al Fald næppe for Tiden vil kunne indgaa paa flere af de opstillede Fordringer, da maa Byraadet bestemt erklære, at Tilbuddet er Resultatet af langvarige Forhandlinger, hvorunder man har strakt sig saa yderlig som muligt, og at man ikke vil kunne forsvare at nedstemme Fordringerne paa noget Punkt, ligesom man maa fastholde, at den af Byraadet foreslaaede Beregningsmaade af Indkvarteringsgodtgjørelsen paa en ligelig Maade ordner Forholdet imellem Staten og Byen.

Skulde Ministeriet ikke desto mindre ikke kunne gaa ind paa Byraadets Tilbud, vil man ikke være uvilig til at tiltræde Ministeriets Forslag om, at Overenskomsten baseres paa den Forandring i Beregningen af Indkvarteringsgodtgjørelsen, at den virkelige Udgift beregnes efter en bestemt Styrke. Dette vilde ganske Vist være en meget simpel Maade at løse Spørgsmaalet paa, og derved vilde ogsaa de øvrige angivne Fordringer om Forandringer i det nuværende Grundlag for Beregningen af Indkvarteringsgodtgjørelsen kunne frafaldes, alt under Forudsætning af, at det fastsættende Normaltal

1) ogsaa kom til at gjælde for Staldrum, idet de samme Grunde i fuldt Mal ere til Stede herfor som for Menigskvarterernes Vedkommende, og det saameget mere som Opførelsen og Vedligeholdelsen af Stalde er forholdsvis dyrere og som Godtgjørelsen er lavere,

2) kom til at omfatte de ældre Kaserner, idet det ikke skal være en Opgave for Kommunen

atter at sætte store Kapitaler fast i nye Militæretablissementer for muligt at vinde et større eller mindre Udbytte, men Hovedsagen maa være den samme, som fra først af stilledes op, at faa bedre og sikkrere Betingelser for samtlige Kaserner, og

3) maatte blive beregnet efter det Antal Kvarterer og Spiltoug som de paagjældende Kaserner ere eller maatte blive indrettede til. En Reduktion efter det Antal, som kan forventes i Løbet af de forskjellige Aar at henstaa ubenyttet er for det første umuligt at foretage for Artillerikaserne, saa længe Arbejdet ikke er bortliciteret og den virkelige Udgift fastslaaet, og for Fodfolkskasernen, hvor de nye Bygninger endnu ikke en Gang ere projekterede, og det saaledes ikke kan vides, hvilken Indflydelse paa Belægningen af den nuværende Kaserne disse vil faa, og derhos i Tidernes Løb aldeles uholdbar, da den virkelige Belægning altid vil vise sig meget variabel og uberegnelig efter hver ny Revision af Hærplanen. En saadan Reduktion maa vel derfor siges at være noget vilkaarlig og lidet rationel, da den virkelige Udgift dog er den, der er medgaaet til Opførelsen og Montering af de vedkommende Lokalteter.

Saaledes som de nuværende Kaserner ere opførte og senere ændrede, vilde Normaltallet stille sig saaledes:

Fodfolkskasernen: 298 Dage for Vinterstyrken af Underkorporaler og Menige og 418 Dage for Sommerstyrken af do og do.

Rytterikaserne: 188 Dage for Underkorporaler og Menige og 240 Dage for Heste.

efter de stillede Fordringer:

Artillerikaserne: 308 Dage for Underkorporaler og Menige og 177 Dage for Heste.

I Normaltallet for Staldrum maa dog afgaa de til enhver Tid afgivne Spiltoug for Officersheste.

Sluttelig skal Byraadet udtale, at det forventer, at Renten af Laanene fra Indkvarteringsfonden og Krigsministeriet maatte blive nedsat til 3½ %, saafremt det Rigsdagen forelagte Lovforslag om Konverteringen af Statsgjælden maatte blive vedtaget."

(Se Extra-Mødet den 7de April og Mødet den 1ste Juli.)